

KRAJOBRAZ PO MISTRZOSTWACH EUROPY 2012

*ELŻBIETA SZAFRAŃSKA
JERZY SZAFRAŃSKI*

**SPECIFIC CHARACTER OF PROTECTIVE AND ORDER KEEPING
ACTIONS DURING MASS EVENTS WITH TOURNAMENT
CHARACTER**

**SPECYFIKA DZIAŁAŃ OCHRONNO-PORZĄDKOWYCH PODCZAS
IMPREZ MASOWYCH O CHARAKTERZE TURNIEJÓW**

dr Elżbieta Szafrąńska

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
im. Alcide Da Gasperi w Józefowie
matimarjur@wp.pl

dr Jerzy Szafrąński

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
im. Alcide Da Gasperi w Józefowie
matimarjur@wp.pl

ABSTRACTS

The authors point to the characteristic features of mass events with tournament character and possible dangers connected with their organization and course. The contents of the publication refer to the experience gained during the organization of the European Football Championships "EURO 2012". It presents vital aspects of actions undertaken by subjects involved in protection and order keeping during mass events with tournament character. The vital element of the publication is the authors' ideas connected with the improvement of security during mass events with tournament character, which will be organized in Poland in the future.

Autorzy publikacji wskazują cechy charakterystyczne imprez masowych o charakterze turnieju oraz prawdopodobne zagrożenia związane z ich organizacją i przebiegiem. Prezentowane treści odwołują się do doświadczeń zdobytych podczas organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA „EURO 2012”. W publikacji zostały zaprezentowane istotne obszary aktywności podmiotów zaangażowanych w działania ochronno-porządkowe podczas imprez masowych o charakterze turnieju. Istotnym elementem publikacji są propozycje autorów dotyczące poprawy stanu bezpieczeństwa imprez masowych o charakterze turniejów, które będą or-

ganizowane w przeszłości w Polsce.

KEY WORDS:

security, mass event, danger, protective action, education

bezpieczeństwo, impreza masowa, zagrożenie, działania ochronne, edukacja

Bezpieczeństwo należy do najbardziej pożądaných zjawisk przez każdego człowieka. Dlatego każde państwo dąży do uzyskania najwyższego poziomu bezpieczeństwa wewnątrz kraju, akceptowanego przez społeczeństwo. Aby uzyskać maksymalny poziom bezpieczeństwa, należy definiować zagrożenia wewnętrzne kraju i oceniać w powiązaniu z zagrożeniami zewnętrznymi, mającymi istotny wpływ na bezpieczeństwo wewnętrzne. Według *Słownika języka polskiego* pod redakcją Mieczysława Szymczaka (1979, s. 147) „**bezpieczeństwo**” jest definiowane jako „stan niezagrożenia, spokoju, pewności”. Natomiast w publikacji z 2011 roku zatytułowanej *Filozoficzne aspekty bezpieczeństwa* wydanej przez Wyższą Szkołę Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie na stronie 11. prof. Pokruszyński definiuje bezpieczeństwo jako *stan i proces trwania, przetrwania i rozwoju każdej formy bytu*. W innej publikacji zatytułowanej *Bezpieczeństwo wewnętrzne* ten sam autor zwraca uwagę na fakt występowania w teorii bezpieczeństwa dwóch negatywnie wartościowanych zjawisk, takich jak *wyzwania i zagrożenia*. Przy czym, jak twierdzi autor, wyzwania generują nowe sytuacje, w których występują niezbywalne potrzeby i stosownie do nich odpowiednie działania państwa lub grupy państw w celu osiągnięcia określonego stanu bezpieczeństwa. Stąd w rozważaniach na temat bezpieczeństwa, w różnym wymiarze, należy wyraźnie wyróżniać wyzwania i zagrożenia, albowiem tylko takie podejście może doprowadzić do obiektywnej oceny zjawiska bezpieczeństwa.

Zapewnianie bezpieczeństwa przez państwo uzależnione jest od wielu aspektów, przede wszystkim od rodzaju, charakteru, rozmiaru i natężenia zagrożeń wobec chronionych wartości. Są to przedsięwzięcia podejmowane w ramach wewnętrznej funkcji państwa (wzmocnienie siły militarnej, gospodarczej, optymalizacja systemu społeczno-politycznego i stabilności politycznej) oraz w ramach funkcji zewnętrznej (poprawa stosunków z innymi krajami, członkostwo w organizacjach polityczno-wojskowych, kształtowanie środowiska bezpieczeństwa). Badania wielu ośrodków naukowych wykazały, że bezpieczeństwo państwa nie jest wartością osiąga-

ną raz na zawsze. Bezpieczeństwo jest wartością, o którą należy zabiegać w sposób ciągły – kształtować je, modyfikować i adaptować stosownie do zmieniającej się sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej.

Bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne państwa rozmienniane jest jako „bezpieczeństwo publiczne” lub „porządek publiczny”. Pojęcie „bezpieczeństwo publiczne” w *Słowniku języka polskiego* (1979, t. I., s. 147.) definiowane jest jako „całość porządku i urządzeń społecznych chroniących państwo i jego obywatele przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego”. Z kolei „porządek publiczny” pojmowany jest jako „ład, spokój, życie zgodne z prawami przyjętymi w społeczeństwie” (M. Szymczak, 1979, tom II). Na podstawie istniejących definicji tych wyrażeń można wnioskować, że wyrażenia: „bezpieczeństwo publiczne”, „porządek publiczny” sprowadzają się w rzeczywistości do tego samego. W każdym bowiem przypadku chodzi o utrzymanie właściwego funkcjonowania instytucji i urządzeń służących społeczeństwu.

Zgodnie z art. 5. Konstytucji RP państwo zobowiązane jest zapewnić obywatelom bezpieczeństwo we wszystkich jego aspektach. Szczególne miejsce w tym katalogu zajmuje bezpieczeństwo publiczne oczekiwane przez obywateli zarówno w życiu codziennym (praca, szkoła, zakupy), jak i podczas wypoczynku lub zabawy w trakcie imprez masowych. Każdy uczestnik imprezy masowej ma prawo wymagać godziwej rozrywki, dobrej atmosfery, a przede wszystkim bezpieczeństwa, bez względu na to, kto w tym miejscu i czasie za nie odpowiada. Uczestnicy imprezy masowej mają więc zawsze przekonanie, że jej organizatorzy dopełnili wszystkich obowiązków w tym zakresie.

Każda impreza masowa narażona jest na wiele zagrożeń, z którymi muszą poradzić sobie organizatorzy oraz służby porządkowe. Im większą liczbę osób skupia impreza masowa, im wyższa jest jej ranga i większe zainteresowanie mediów, tym więcej stwarza problemów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa. Nie ma kraju na świecie, w którym imprezy masowe o charakterze turniejów – w szczególności międzynarodowe – nie stanowiłyby ogromnego wyzwania dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa podczas ich trwania.

Doświadczenia innych państw wskazują, że każde zaniedbanie, brak prawidłowej analizy ryzyka i zagrożeń, brak spójności systemu bezpieczeństwa i reagowania na zagrożenia oraz pomijanie czy wręcz bagatelizowanie zagrożeń, nawet tych o niskim potencjale, może stymulować niewyobrażalne w skutkach wydarzenia, godzące w życie i zdrowie wielu ludzi.

Każda impreza masowa mająca charakter turnieju, tym bardziej międzynarodowa, niewątpliwie jest imprezą szczególną, nie tylko ze względu na jej rangę, lecz także ze względów organizacyjnych. Zatem zawody sportowe, w jakiegokolwiek dyscyplinie, stanowią wyjątkowe przedsięwzięcie dla władz państwa, organizatorów i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, z powodu wyjątkowo dużego potencjału zagrożeń.

Charakterystyczne dla tego typu imprez są:

- czas trwania – zawody turniejowe mogą trwać od kilku dni do kilku tygodni, co powoduje konieczność zaangażowania sił i środków porządkowych w długim przedziale czasowym;
- duża liczba uczestników (sportowców, działaczy, kibiców, dziennikarzy, szczególnych gości), w tym z innych krajów – turnieje międzynarodowe skupiają nie tylko kibiców i gości państwa gospodarza, lecz także z innych krajów, co może wywoływać problemy komunikacyjne, językowe, kulturowe czy na gruncie różnic w uregulowaniach prawnych poszczególnych państw;
- organizowanie kilku meczów (konkurencji) w jednym dniu często w różnych miastach lub miejscach;
- przemieszczanie uczestników po terenie kraju – stosownie do lokalizacji i terminów odbywających się meczów (konkurencji) i imprez towarzyszących uczestnicy imprezy mogą przemieszczać się po terenie kraju, co może wywołać wiele problemów w komunikacji publicznej (duży ruch samochodów, obciążenie publicznych środków transportu, obciążenie parkingów);
- koncentracja dużej liczby kibiców i gości na stadionach i poza nimi;
- nietypowe zachowania wynikające z różnic kulturowych, norm oraz zwyczajów, mogące powodować naruszenia norm prawnych i obyczajowych;
- atrakcyjność imprezy dla organizacji terrorystycznych – każda impreza masowa skupiająca tysiące ludzi na niedużym obszarze, w szczególności impreza o wymiarze międzynarodowym, może być doskonałym celem dla terrorystów.

Wymienione cechy sprawiają, że organizatorzy oraz służby porządkowe muszą sprostać zagrożeniom i wyzwaniom o bardzo dużym potencjale ryzyka. Państwa posiadające o wiele większe możliwości organizacyjne nie potrafiły poradzić sobie z podobnymi wyzwaniami. Przykładem mogą być z pewnością Igrzyska Olimpijskie w Monachium, gdzie 5 września 1972

roku grupa Palestyńczyków z organizacji „Czarny Wrzesień” około 4.00 wdarła się przez mur do wioski olimpijskiej. Zostali zauważeni przez pracowników poczty. Pracownicy ci, widząc grupę ubraną w dresy, pomyśleli, że są to sportowcy wracający z nocnej zabawy, dlatego nie włączali alarmu. Palestyńczycy weszli do budynku zamieszkiwanego przez izraelskich sportowców, których wzięli jako zakładników. Terrorysty domagali się uwolnienia Palestyńczyków przetrzymywanych w Izraelu. Po nieudanej akcji odbicia zakładników przez policjantów zostało zabitych 11 sportowców izraelskich, pięciu terrorystów i jeden niemiecki policjant. (Mroczek, 2008, s. 15–16.)

Obiekty sportowe, z uwagi na gromadzenie na niewielkim obszarze dużych skupisk osób, nierzadko wielu narodowości, stają się coraz częściej potencjalnym celem zamachów terrorystycznych. Zdarzenia tego typu miały miejsce w Somalii w 2005 roku, na Ukrainie – w 1995 roku, w Chorwacji – w 2008 roku, Hiszpanii: – w 2002 roku, Groznm i Monaco w 2004 roku.

Zabezpieczenie imprezy masowej o charakterze turnieju jest przedsięwzięciem, do którego trzeba przygotowywać się bardzo skrupulatnie, i to w wielu obszarach. Organizatorzy, oprócz zapewnienia sprawnego działania infrastruktury związanej zawodami oraz potencjalnymi imprezami towarzyszącymi, muszą również opracować efektywny system ochrony porządku publicznego, wdrożyć go i przygotować do działania.

Przygotowania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa powinny uwzględniać różne problemy i zagrożenia, jakie mogą się pojawić w związku z organizacją imprezy masowej o charakterze turnieju, a przede wszystkim:

- **w ruchu drogowym** – wywołane zwiększonym natężeniem ruchu, zwiększeniem obciążenia parkingów samochodowych znajdujących się w otoczeniu imprezy, koniecznością zmiany organizacji ruchu, koniecznością wydzielania tras i stref parkingowych dla autokarów, zwiększeniem liczby pieszych na drodze, w tym ich kolumn;
- **w komunikacji publicznymi środkami transportu** – wywołane wzrostem liczby pasażerów wymagających przewiezienia w rejon organizowanej imprezy, a po jej zakończeniu do domów, hoteli lub w miejsca odbywania się imprez towarzyszących;
- **gromadzenie się uczestników poza miejscem imprezy** (przed imprezą i po niej) na ulicach, w lokalach gastronomicznych, w sklepach czy w innych miejscach (np. parkach, hotelach, obiektach religijnych czy

kultury); towarzyszyć temu mogą problemy w postaci przekraczania tradycyjnych norm zachowania obowiązujących w tych miejscach, a charakterystycznego natomiast dla uczestników danej imprezy; mogą to być również naruszenia prawa, w tym najczęściej przez osoby pod wpływem alkoholu (np. zakłócanie spokoju i porządku publicznego, dewastacje ulicznego wyposażenia, graffiti, starcia różnych grup);

- **gromadzenie się osób zainteresowanych imprezą** w lokalach gastronomicznych i **innych miejscach bezpośrednio transmisji** – np. strefach kibica – *fan zone, public viewing*, gdzie zorganizowane mogą być telebimy;
- **duże skupiska uczestników** w rejonie bram wejściowych (wyjściowych) – po ich otwarciu oraz przy opuszczaniu miejsca imprezy mogące wywołać zagrożenie specyficzne dla tłumu (np. trawienie uczestników czy przygnięcie do ogrodzenia), jak i podstawowe naruszenia prawa w postaci np. wejścia osoby nieuprawnionej, posiadającej alkohol lub broń, czy inne zachowania naruszające regulamin imprezy lub obiektu;
- **w czasie trwania imprezy** – może dojść zarówno do incydentów, których uczestnikami są pojedyncze osoby, jak i sytuacji z udziałem dużych grup; szczególnie niebezpieczne są te o charakterze typowo kryzysowym (pożar, zawalenie się fragmentu budowli, skażenie chemiczne) wymagające ewakuacji uczestników i powodujące tym samym bardzo duże zagrożenie paniką, a także niektóre kryminalne, jak np. starcia antagonistycznych grup uczestników, atak na służby porządkowe organizatora imprezy czy inne formy zamachu, stanowiące zagrożenie dla wielu osób;
- **konieczność bezpiecznego rozśrodkowania uczestników po imprezie** – drogami, środkami transportu publicznego, pieszo – wówczas może wystąpić ich gromadzenie się na parkingach, przystankach, dworcach, drogach;
- **przemieszczenie się uczestników imprezy** w inne miejsca na drodze do domu i tam kontynuowanie zabawy, a tym samym związana z tym ewentualna potrzeba interwencji czy konwojowania części z uczestników;
- **zachowania uczestników charakterystyczne dla tłumu.**

Działania organizatorów oraz służb w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych o charakterze turniejów muszą uwzględniać

wiele czynników (determinantów), zjawisk i zachowań zarówno pozytywnie wpływających na przebieg imprezy, jak i negatywnych, które wpływać będą destruktywnie na uczestników oraz samą imprezę. Czynniki te można określić jako obiektywne i subiektywne. Czynniki obiektywne to te, które są niezależne od organizatora i służb zaangażowanych w zabezpieczenie imprezy, np. warunki atmosferyczne, wydłużenie się czasu trwania imprezy, wyniki zawodów, incydenty w czasie trwania widowiska (z udziałem sportowców, trenerów, działaczy czy kibiców), zakłócenie imprezy przez osoby z zewnątrz (np. manifestacja, atak terrorystyczny). Czynniki subiektywne natomiast to czynniki zależne od organizatora i służb zaangażowanych w zabezpieczenie imprezy. Należą do nich przyjęte rozwiązania organizacyjne, przygotowanie służb (wyszkolenie, wyposażenie, poziom zaangażowania osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, umiejętności służb porządkowych).

Osoby odpowiedzialne za organizację działań ochronno-porządkowych muszą uwzględnić zarówno zagrożenia wewnętrzne, jak i zewnętrzne, które mogą zakłócić przebieg planowanych meczów. Do zagrożeń wewnętrznych zaliczyć należy te, które mogą powstać z winy uczestników, organizatorów lub służb porządkowych i policji.

Należą do nich np.:

- zbiorowe zakłócenie porządku publicznego z różnych przyczyn (wandalizm, starcia antagonizujących grup uczestników oraz inne formy zamachu, stanowiące zagrożenie dla wielu osób);
- pożary instalacji elektrycznej, w obiektach, w których będą przebywali kibice, czy spowodowane przez używanie środków pirotechnicznych (race);
- zawalenie się fragmentów budowli;
- ataki na służby porządkowe organizatora imprezy i policję;
- chaos i panika będące skutkiem różnych sytuacji, mogące powodować traktowanie uczestników lub przygnięcie do ogrodzenia;
- wejścia na imprezę osoby nieuprawnionej, posiadającej alkohol lub broń, czy inne zachowania naruszające regulamin imprezy lub obiektu;
- prowokacyjne zachowania służb porządkowych lub policji;

Natomiast zagrożenia zewnętrzne, które należy uwzględnić, mogą zostać wywołane przez czynniki lub osoby niezwiązane z imprezą, np. zdarzenia wywołane siłami natury lub spowodowane przez osoby niebędące

jej uczestnikami, a których celem będzie zakłócenie imprezy (terroryści, demonstranci, psychopaci itp.).

Turnieje sportowe, zwłaszcza międzynarodowe, traktowane powinny być przez władze, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo oraz społeczeństwo jak święto, podczas którego każdy ma prawo do zabawy, wyrażania emocji i różnych zachowań, nawet takich, jakie w innych okolicznościach w danym miejscu nie mogą być tolerowane przez służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo obywateli.

Najważniejsze znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych o charakterze turniejów ma filozofia „3 x T”, przyjęta w Polsce podczas EURO 2012. Jej elementami są:

- **troska**, rozumiana jako służebna rola policjantów wobec kibiców, polegająca na sprawowaniu swoistej opieki nad kibicami, uzupełniona o zadania informowania o przyjętych rozwiązaniach komunikacyjnych, porządkowych, ułatwieniach i możliwych trudnościach;
- **tolerancja**, rozumiana jako wyrozumiałość wobec często głośnych i odbiegających od standardowych zachowań sposobów wyrażania emocji przez kibiców, którzy w głównej mierze mogą bawić się na ulicach miast; funkcjonariusze służb porządkowych działający w pełni poszanowania prawa nie powinni w czasie trwania turnieju reagować „szywno”, w sposób bezwzględny, służbowy, na drobne wykroczenia. Powinni raczej szukać możliwości podejmowania dialogu z kibicami i starać się zrozumieć tę specyficzną atmosferę święta sportowego;
- **tłumienie**, czyli będące ostatecznością szybkie i profesjonalne działanie pododdziałów zwartych prewencji Policji, polegające na chirurgicznej interwencji w sytuacjach zbiorowych zakłóceń porządku publicznego, połączone z zatrzymywaniem osób łamiących prawo i przejawiających agresję.

Zastosowana podczas EURO 2012 filozofia „3 x T” sprawdziła się, potwierdzając tym samym słuszność przyjętej przez Policję polską „Koncepcji przygotowania Policji do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012. Jej założenia zostały zaakceptowane zarówno przez organizatorów, kibiców, jak i społeczność lokalną, w miastach, w których odbywały się mecze. Należy zatem to bogate doświadczenie wykorzystać podczas organizacji kolejnych imprez masowych, wynikających z kalendarza imprez sportowych przewidzianych dla Polski na najbliższe lata.

Zapewnienie bezpieczeństwa imprez masowych o charakterze turnie-

jów ze względu na specyfikę wymaga działań systemowych, obejmujących istotne obszary działalności władzy, organizatora, służb i organizacji zaangażowanych w przygotowanie imprezy. Sprawny system stanowi podstawy przedsięwzięć ochronno-porządkowych podejmowanych przez wszystkie zaangażowane podmioty i obejmuje takie obszary jak:

- uregulowania prawne;
- struktura organizacyjna;
- koordynacja działań podmiotów zaangażowanych;
- współdziałanie podmiotów zaangażowanych;
- komunikacja służb zaangażowanych;
- siły i środki;
- zabezpieczenie logistyczne;
- edukacja służb i społeczeństwa (świadomość zagrożeń i odpowiedzialność).

Kluczowe znaczenie do zapewnienia bezpieczeństwa na imprezach masowych mają przepisy prawne, określające obowiązki organizatora oraz podmiotów zaangażowanych oraz niezbędne uprawnienia do podejmowania skutecznych działań prewencyjnych i interwencyjnych. Rozpatrując problematykę potencjalnych zagrożeń imprez masowych, należy uwzględnić przede wszystkim zagrożenia porządku publicznego poprzez różne formy przemocy, co uzasadnia tworzenie prawa regulującego kompetencje poszczególnych resortów i służb oraz pozwalającego m.in. na ingerencję władzy publicznej w sprawy dotyczące poszczególnych społeczności (lokalnej, regionalnej), a nawet poszczególnych obywateli polskich oraz innych państw.

W związku z organizacją w Polsce Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej „UEFA EURO 2012” wprowadzono nowelizację przepisów związanych bezpieczeństwem imprez masowych. Celem zmian dotychczasowych uregulowań prawnych było umożliwienie skutecznej walki ze zjawiskiem chuligaństwa stadionowego oraz zapewnienie bezpieczeństwa podczas turnieju „EURO 2012”, którego Polska była współorganizatorem. Nowelizacja zmieniła łącznie 10 ustaw, w tym pięć kodeksów, m.in.: Ustawę o bezpieczeństwie imprez masowych, kodeks wykroczeń, Ustawę o Policji, kodeks karny, Ustawę o broni i amunicji, kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

Większość nowych przepisów ustawy weszła w życie 12 listopada 2011

roku. Natomiast od 13 stycznia 2012 roku zaczęły obowiązywać przepisy umożliwiające skuteczniejszą walkę ze zjawiskiem chuligaństwa stadionowego. Dzięki tym przepisom organizatorom imprezy w jej trakcie łatwiej zapewnić bezpieczeństwo. Jednym z ważniejszych zapisów nowelizacji jest przyznanie dodatkowych uprawnień kontrolnych wojewodom. Wojewoda może natychmiast przerwać imprezę masową, w sytuacji gdy jej dalszy przebieg zagraża życiu lub zdrowiu uczestników, a działania organizatora są niewystarczające do zapewnienia bezpieczeństwa.

Równocześnie zaostrzono sankcje karne wobec osób zagrażających bezpieczeństwu imprezy masowej. Przykładowo od 13 stycznia 2012 r. w przypadku niewykonania polecenia porządkowego, wydanego na podstawie ustawy czy zapisów w regulaminie obiektu, grozi kara ograniczenia wolności albo grzywny, nie niższej niż 2 tys. zł. Taka sama sankcja grozi osobie, która w czasie trwania masowej imprezy sportowej przebywa w sektorze innym niż wskazany na bilecie wstępu, i nie opuszcza tego sektora mimo wezwania. Karze ograniczenia wolności albo grzywnie nie niższej niż 2 tys. zł podlega również osoba, która podczas imprezy masowej używa elementu odzieży lub przedmiotu uniemożliwiającego lub utrudniającego jej rozpoznanie. Sankcja karna może również zostać nałożona na członków służb porządkowych lub informacyjnych przekraczających zakres swoich obowiązków lub niedopełniających ich, co powoduje zagrożenie bezpieczeństwa w trakcie imprezy masowej. Odpowiedzialność karną mogą również ponieść osoby, które w czasie imprezy prowokują kibiców do działań zagrażających bezpieczeństwu.

Zgodnie z nowymi przepisami uprawnieni przedsiębiorcy, posiadający specjalne zezwolenia, mogą podczas imprez masowych sprzedawać napoje o niskiej zawartości alkoholu i podawać je. Sprzedaż i podawanie niskoprocentowych napojów alkoholowych na imprezach masowych mogą się odbywać wyłącznie w miejscach do tego wyznaczonych. Przedsiębiorcy muszą posiadać zezwolenie wydane na podstawie przepisów Ustawy z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Osoby uczestniczące w imprezie masowej mogą kupić jedynie napoje o niskiej zawartości alkoholu (nie więcej niż 3,5 proc.). Napoje alkoholowe podawane są w opakowaniach, które nie stwarzają zagrożenia. Niedozwolone więc są opakowania wykonane m.in. ze szkła i metalu. Zakazana jest również sprzedaż oraz podawanie na imprezach masowych podwyższonego ryzyka napojów alkoholowych o zawartości poniżej 3,5 proc.. Nadal obowiązuje zakaz wnoszenia przez uczestników imprezy ma-

sowej własnych napojów alkoholowych.

Wymienione zmiany w przepisach dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych stanowią, z jednej strony, wyjście naprzeciw oczekiwaniom widzów (uczestników), z drugiej zaś, dają służbom zaangażowanym w zapewnienie bezpieczeństwa istotne narzędzia do walki z rosnącym chuligaństwem. Jeśli w przyszłości w Polsce będą organizowane imprezy masowe podobnej rangi, należy wówczas dokonać weryfikacji istniejącego prawa, gdyż mogą pojawić się nowe zjawiska, które będą stanowić zagrożenie dla uczestników. Podstawą budowy systemu prawnego musi być jednak diagnoza istniejących rozwiązań prawnych i dostosowanie prawa do panującej w czasie imprezy masowej sytuacji oraz oczekiwań uczestników i społeczności lokalnej.

Priorytetowe znaczenie dla prawidłowego przebiegu imprez masowych mających charakter turniejów ma struktura organizacyjna, oparta na podziale zadań, kompetencji i odpowiedzialności wszystkich zaangażowanych podmiotów. Budowa struktur służby powinna sprawnemu współdziałaniu wszystkich podmiotów na każdym etapie działań.

Funkcjonalność systemu bezpieczeństwa imprez masowych zależy również od sprawnego zarządzania informacją i od jakości środków technicznych służących gromadzeniu, przetwarzaniu i wymianie oraz ochronie informacji. Wymianę informacji między współdziałającymi podmiotami w realizacji poszczególnych zadań zapewnia system łączności. (J, Szafranowski, 2011, s. 201).

Sprawny podsystem łączności umożliwia:

- szybkie przekazywanie informacji i ich wymianę ;
- ciągłe i operatywne koordynowanie działań i kierowanie wszystkimi siłami na wszystkich szczeblach i w każdych warunkach;
- ciągłe współdziałanie w ramach prowadzonych działań.

Do organizacji łączności na potrzeby działań ochronno-porządkowych należy wykorzystywać wszystkie dostępne środki techniczne będące w zasobach jednostki oraz znaki, sygnały rozpoznawcze, a w szczególnych przypadkach łączników.

Niestety, obecnie w polskich służbach odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa funkcjonuje prawie 200 systemów łączności. W praktyce wygląda to tak, że jeśli w czasie działań ratowniczych policjant chciałby przekazać bardzo ważną informację funkcjonariuszowi Straży Pożarnej, musi skontaktować się z dyżurnym macierzystej jednostki, ten zaś – z dy-

żurnym jednostki Straży Pożarnej, a dyżurny Straży Pożarnej ze strażakiem, który jest w zasięgu wzroku policjanta. Faktem jest także to, że podobne problemy komunikacyjne mają sami policjanci, gdyż wiele jednostek policji pracuje w różnych systemach łączności. W ramach przygotowań do „EURO 2012” polska Policja pozyskała nowoczesne systemy łączności. Nie rozwiązano jednak problemu całej instytucji, tylko jednostek zaangażowanych, gdy tymczasem warto kwestię tę rozwiązać systemowo. Byłoby to w przyszłości z korzyścią dla wszystkich służb uczestniczących w działaniach ratowniczych.

Sprawność działań ochronno-porządkowych imprez masowych podnosi organizowanie i prowadzenie szkoleń, ćwiczeń oraz treningów, które pozwalają:

- przygotować zaangażowane podmioty do wykonywania zadań związanych z reagowaniem na powstałe zagrożenia;
- sprawdzać przygotowane procedury oraz stan sił i środków;
- doskonalić umiejętności;
- uczyć schematów prawidłowych zachowań;
- wykazywać braki;
- określić kierunki koniecznych zmian;
- wypracowywać najlepsze metody współdziałania.

W ramach przygotowań do „EURO 2012” organizowano szkolenia i ćwiczenia dla podmiotów zaangażowanych, zakładając różne warianty zagrożeń. Były one bardzo przydatne, w szczególności podczas przywracania, jak się okazało, nielicznych naruszeń porządku publicznego podczas turnieju. Jak wynika z raportów policyjnych, podczas „EURO 2012” w związku z zakłócaniem porządku publicznego, policjanci zatrzymali 652 osoby, w tym 473 Polaków i 179 cudzoziemców; najwięcej Rosjan (100), Chorwatów (21) i Irlandczyków (19). Najczęściej do zatrzymań dochodziło w związku z czynami o charakterze chuligańskim. Najwięcej osób usłyszało zarzuty za udział w zbiegowisku (art. 254. kk), za naruszenie Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz za naruszenia nietykalności cielesnej policjantów (art. 222. kk). Bezpośrednio po meczu Polska–Rosja (12 czerwca) zatrzymano 192 chuliganów, w tym 164 Polaków i 28 cudzoziemców (dane z raportu Policji zamieszczone na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych).

Współczesne strategie bezpieczeństwa imprez masowych zakłada-

ją przede wszystkim działania wyprzedzające – prewencyjne, a w dalszej kolejności – interwencyjne. Ochrona imprez masowych wymaga szerokiego spektrum systemowych działań prewencyjnych, w które powinny być zaangażowane wszystkie służby i formacje mundurowe (Policja, Straż Graniczna oraz inne formacje ochronne, a także organizacje społeczne i społeczność lokalna zamieszkująca obszary, na których organizowane są imprezy masowe. Kluczowe znaczenie do zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych ma profilaktyka społeczna, a w szczególności edukacja społeczna. W ramach przygotowań do kolejnych imprez masowych o charakterze turnieju należy wykorzystać doświadczenia zdobyte podczas „EURO 2012”, zwłaszcza filozofię „3 x T” (troska, tolerancja, tłumienie) rozumianą jako:

troska, o osoby towarzyszące (jak rodzina czy przyjaciele), przede wszystkim dzieci, ale także o osoby spoza towarzystwa, np. o obcokrajowców, którym może być potrzebna pomoc w zakresie informacji o przyjętych rozwiązaniach komunikacyjnych, porządkowych, ułatwieniach i możliwych trudnościach lub pomoc medyczna;

tolerancja, rozumiana jako wyrozumiałość wszystkich uczestników i społeczności lokalnej wobec kibiców reprezentujących nie tylko różne państwa, lecz także różne kluby piłkarskie, tolerancja wobec narodowości, rasy, religii czy preferencji seksualnych, a także w odniesieniu do często głośnych i odbiegających od standardowych zachowań sposobów wyrażania emocji przez kibiców, którzy chcą fetować zwycięstwo swojej drużyny na ulicach miast, w pubach restauracjach czy hotelach, najczęściej w porach wieczorowo-nocnych;

tłumienie, czyli wzajemna kontrola w ramach zorganizowanych grup towarzyskich oraz samokontrola zmierzająca do tłumienia negatywnych emocji kibiców zarówno na stadionach, jak i poza nimi.

Należy opracować uniwersalne programy edukacyjne dla uczestników imprez masowych i społeczności lokalnej, a następnie w ramach przygotowań do imprez wdrażać je, modyfikując ich treści w zależności od potrzeb i charakteru imprezy.

ZAKOŃCZENIE

Organizacja imprez masowych o charakterze turniejów, w szczególności międzynarodowych bez względu na dyscyplinę sportową będącą przedmiotem rywalizacji, stanowi zawsze wyzwanie dla każdego kraju, w którym

będą odbywały się zawody, nawet jeśli kraj ten posiada duże doświadczenie w tym zakresie. Współczesne turnieje sportowe skupiają uwagę wielu ludzi na całym świecie, dlatego każda impreza masowa, a nade wszystko międzynarodowa, zawiera duży potencjał zagrożeń w miejscu i czasie jej odbywania. Polska była gospodarzem Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA „EURO 2012” i niewykluczone, że w niedalekiej przyszłości będzie gospodarzem innych imprez masowych o podobnej randze. Warto zatem wykorzystać zdobyte doświadczenia i wypracować uniwersalne rozwiązania systemowe w zakresie bezpieczeństwa imprez masowych, które będzie można wykorzystać również w przypadku organizowania krajowych imprez masowych o podwyższonym ryzyku.

Stworzenie właściwego, adekwatnego do współczesnych wyzwań, systemu bezpieczeństwa imprez masowych wymaga od wszystkich jego uczestników, zarówno organizatorów, jak i wykonawców, wysokiego stopnia świadomości oraz wiedzy zapewniającej kompetencje do realizacji powierzonych zadań. Należy także pamiętać, że imprezy masowe charakteryzują się dynamiką zachowań ludzkich wywołanych różnymi emocjami. Toteż należy stale doskonalić system ochrony bezpieczeństwa publicznego. Ważne jest również w tym kontekście prowadzenie ciągłego rozpoznania potrzeb i możliwości podmiotów zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa imprez masowych.

Organizując imprezy masowe o charakterze turnieju, bez względu na ich rangę i rodzaj zawodów sportowych, należy mieć na względzie zapewnienie najwyższych standardów bezpieczeństwa jej uczestnikom, przy jednoczesnym zachowaniu przyjaznej atmosfery. Właściwa realizacja zadań przez wszystkie podmioty zaangażowane w organizację tego rodzaju przedsięwzięcia pozwoli na osiągnięcie celów związanych z poczuciem bezpieczeństwa oraz spokojem i porządkiem na stadionach oraz ulicach miast, w których będą odbywały się zawody.

REFERENCES

- Mroczek, A. (2008) *Zamachy bombowe na terenach obiektów sportowych. Przygotowania do EURO 2012 w kontekście bezpieczeństwa pirotechnicznego budowy Stadionu Narodowego w Warszawie „Terroryzm. Zagrożenia – Prewencja – Przeciwdziałanie”*, nr 4.
- Pokruszyński, W. (2011). *Filozoficzne aspekty bezpieczeństwa*,. Józefów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej.

Szymczak, M.(red.), (1979). *Słownik języka polskiego*, tom I i II, Warszawa: Wyd. PWN.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 2 kwietnia 1997 (art. 5)

Koncepcja przygotowania Policji do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012. Komenda Główna Policji, 18.05.2010;

Szafrański, J. (2011). *Obiekty użyteczności publicznej jako cele ataków terrorystycznych*, (w) red. M. Zdanowicz, Dariusz Lutyński, *Przyjazna granica – rok do Euro 2012*. Kętrzyn.

http://msw.gov.pl/portal/pl/2/10021/Podsumowanie_dzialan_sluzb_podleglych_Ministerstwu_Spraw_Wewnetrznych_po_turniej.html;